

Achter: Liesbet Paulissen, dr. Pieter Jan Van Asbroeck, Inge Briers
Midden: Dirk Van Hoof, Goele Schuermans, Anne-Mieke Dieltiens, Elien D'Hoore,
Lieve Daemen, Kim Darcis, Jamina Aarrass, Kimberly Lambert, Lydia Coolen
Voor: Eve Vanlee, Renee Roets, Babet Nulens, Anneleen Mouchaers, Katharina Mabilde, Debbie Weytjens

Zorgcentrum na Seksueel Geweld biedt slachtoffers holistische zorg

Op 27 februari 2023 opent in ZOL het Zorgcentrum na Seksueel Geweld Limburg. In het centrum worden slachtoffers 24/7 warm opgevangen voor medische en psychische zorg, en forensisch onderzoek. Er wordt ook voorzien in nazorg. Als een slachtoffer dit wenst kan er in het zorgcentrum ook een aangifte gebeuren bij een zedeninspecteur van de politie.

Vlaams minister Zuhair Demir richtte in 2017 de eerste Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG) op. Intussen zijn er centra in het UZA (Antwerpen), in UMC Sint-Pieter (Brussel), in UMC Marie Curie (Charleroi), in het UZ Gent (Gent), in het UZ Leuven (Leuven), in het UMC Luik (Luik) en in het AZ Delta (Roeselare). In 2023 openen er naast het centrum in Genk ook centra in Aarlen en in Namen.

Het zorgcentrum wordt gehuisvest in de nieuwe R-blok van campus Sint-Jan in Genk. Urgentiearts dr. Pieter Jan Van Asbroeck neemt in Genk de medische coördinatie van het zorgcentrum op zich, Liesbet Paulissen de algemene coördinatie. Inge Briers staat in voor de administratieve ondersteuning.

Jullie zijn meer dan 1 jaar bezig met de voorbereiding van de opening van het zorgcentrum. Waaruit bestond de voorbereiding voor jullie?

Liesbet Paulissen: "We hebben contact gehad met de zorgverleners van de andere zorgcentra en met onze partners. We hebben meegewerkt op verschillende diensten en specifieke opleidingen gevolgd. We hebben ook herhaaldelijk overleg gehad met de politie en het parket. Zo werd er bijvoorbeeld een 'draaiboek politie' opgesteld van veertig pagina's waarin alle afspraken met betrekking tot de werking van de politie in het ZSG uitgeschreven staan."

"We krijgen veel vrijheid voor de invulling van ons centrum maar de krijtlijnen liggen wel vast. Vanuit het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen hebben we wel een redelijk strikt kader gekregen wat betreft het forensisch stappenplan, het casemanagement..."

"Daarnaast was dr. Pieter Jan Van Asbroeck druk bezig met het uitwerken van de medische protocols. Verder zijn we een elektronisch patiëntendossier aan het uitwerken en afspraken aan het maken met alle diensten van het ziekenhuis die op één of andere manier zullen betrokken zijn met het centrum. Denk maar aan facturatie, inschrijvingen, dienst onderhoud, afval, linnen, voeding, enz..."

"We hebben ook al veel tijd gestoken in het informeren van andere ziekenhuizen, huisartsen, pediaters, urgentieartsen, zedeninspecteurs en politiekorpsen. Eens opgestart, zullen we ook lezingen geven in middelbare scholen, hogescholen en Universiteit Hasselt. Op die manier willen we ons centrum naambekendheid geven. We zullen ook proberen actief aanwezig te zijn op de grootste festivals in Limburg."

"Nu staan we vlak voor de officiële opening en is het alle hens aan dek, gaande van het selecteren en opleiden van medewerkers, de laatste voorbereidingen voor de openingsceremonie tot het uitnodigen van onze relaties en betrokken politici, En van zodra de bouwwerken klaar zijn kunnen we de afdeling inrichten."

Jullie openen op 27 februari 2023, als een van de laatste Zorgcentra na Seksueel Geweld?

Liesbet Paulissen: "De nieuwe R-blok waarin het centrum wordt gehuisvest, was pas eind januari 2023 klaar. We

dr. Pieter Jan Van Asbroeck, Liesbet Paulissen en Inge Briers

hebben even gedacht om al eerder in containers van start te gaan maar door de enorme meerkost en extra organisatie die dit zou meebrengen, hebben we toch op de nieuwe infrastructuur gewacht."

De nood aan betere zorg voor slachtoffers van seksueel geweld is groot. Hoe worden slachtoffers nu opgevangen?

Liesbet Paulissen: "Vandaag moet je als slachtoffer heel veel moed hebben om je kenbaar te maken. Eerst moet je klacht neerleggen bij de politie. Dan word je doorverwezen naar het ziekenhuis waar een arts die niet noodzakelijk vertrouwd is met het onderzoek, stalen verzamelt met behulp van de 'seksuele agressie set' (S.A.S.), een spooropnamekit voor slachtoffers van seksuele agressie. Slachtoffers ervaren dit sporenonderzoek als zeer invasief en slachtofferonvriendelijk. In het nieuwe zorgcentrum zal de staalafname volgens een forensisch stappenplan gebeuren. Deze procedure is veel minder invasief voor het slachtoffer."

"Er is momenteel ook geen totaalzorg voorzien voor slachtoffers. Na het forensisch onderzoek stopt de procedure en staat het slachtoffer opnieuw op straat. Er is geen psychologische opvang, geen nazorg. Terwijl seksueel geweld vaak leidt tot een posttraumatisch stressstoornis (PTSS). We weten dat door goede psychologische zorg het risico op PTSS sterk vermindert."

Wat kunnen jullie in het zorgcentrum bieden?

Liesbet Paulissen: "Als uit de literatuur blijkt dat 90 procent van de slachtoffers van seksueel geweld 'dark numbers' zijn, dit wil zeggen geen aangifte doen bij de politie en dus niet gekend zijn, dan begrijp je dat de nood aan betere opvang hoog is. Door de oprichting van het zorgcentrum - in samenwerking met de politie, het parket, slachtofferonthaal van de federale overheidsdienst Justitie, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en vele andere partners - kunnen we een holistische, gespecialiseerde zorg aanbieden." "Het gaat hierbij om medische zorgen, forensisch onderzoek, psychische zorg

en uitgebreide medische en psychische nazorg. Wij bieden ook de mogelijkheid om een klacht neer te leggen, zonder verplichting. Gespecialiseerde zedeninspecteurs zullen de verhoren in het zorgcentrum voeren. Zo hopen we dat de aangiftbereidheid verhoogt. De focus zal vooral liggen op de wil en de wens van het slachtoffer. Het slachtoffer bepaalt wat al dan niet gebeurt en op welk ritme. Het is bewezen dat slachtoffers die deze allesomvattende zorg krijgen na seksueel geweld een grotere kans hebben op herstel en op een snellere verwerking en ook minder kans hebben om opnieuw slachtoffer te worden."

Hoe vinden slachtoffers de weg naar het zorgcentrum?

Liesbet Paulissen: "Dat kan op velerlei manieren. Slachtoffers kunnen sowieso rechtstreeks of zonder verwijzing bij ons aanbellen. Dit gebeurt vooral als ze geen klacht willen indienen, zo blijkt uit cijfers bij andere zorgcentra."

"Maar ze kunnen zich ook melden in een politiekantoor. De politie zal hen in burgerkledij en met een geanonimiseerd voertuig naar het zorgcentrum brengen. Het zorgcentrum vangt slachtoffers op uit de hele provincie, soms is dat transport een belangrijke hulp."

Daarnaast kunnen ze zich ook aanmelden via de chatfunctie op <https://www.seksueelgeweld.be> of worden ze warm verwezen vanuit een Spoedgevallen-dienst in Limburg.

Welke opvang kunnen jullie slachtoffers bieden?

Liesbet Paulissen: "Slachtoffers worden initieel opgevangen door een forensisch verpleegkundige. Vooreerst laten we hen voelen dat ze welkom en veilig zijn bij ons en dat ze er goed aan gedaan hebben om naar het zorgcentrum te komen. We informeren of er iemand moet opgebeld worden om hen te vergezellen in het centrum. We vragen ook al snel of het slachtoffer een klacht wil indienen. Want om stalen op een lichaam te mogen nemen, moeten wij over een vordering beschikken van het parket."

"Als forensisch verpleegkundigen zullen wij het slachtoffer als eerste opvangen en een veilige omgeving aanbieden."

"Ik vind het belangrijk dat we het slachtoffer rust kunnen geven, helpen en begeleiden en dat dit niet in een ziekenhuissfeer gebeurt zodat we hier ruim de tijd voor kunnen nemen."

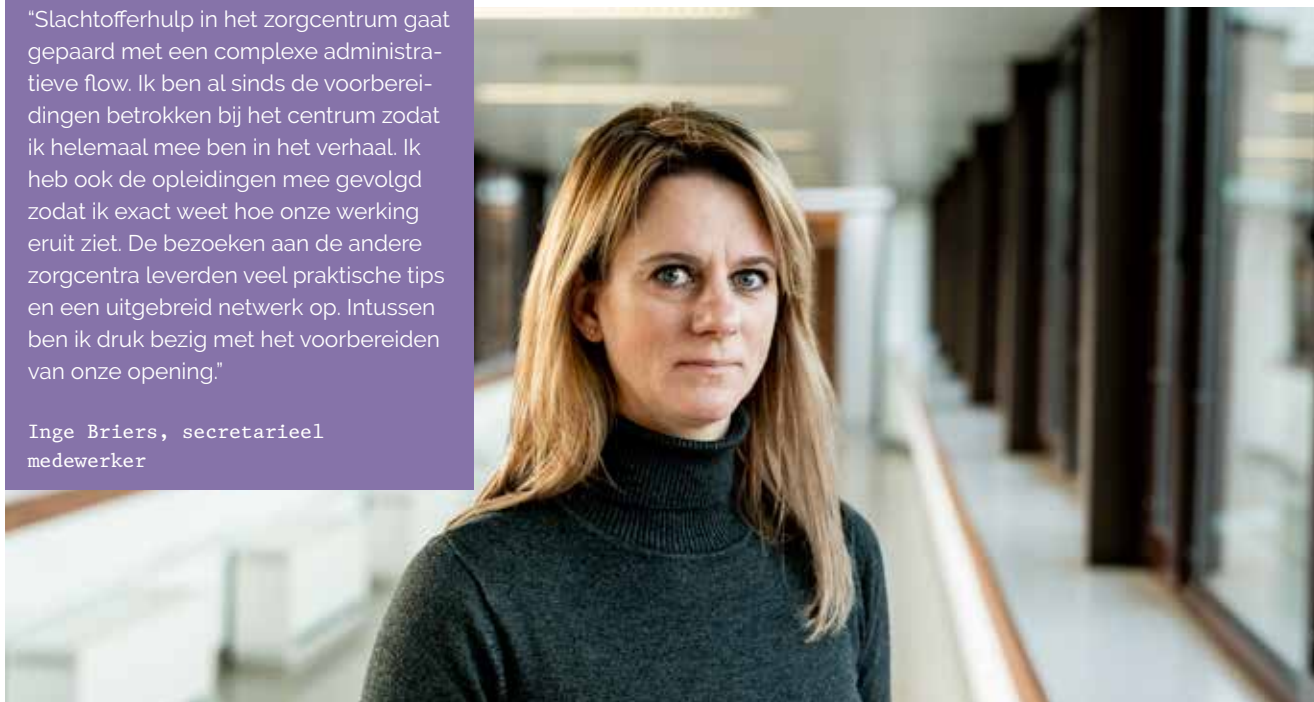
"Ik ben ook fier dat ik als mannelijke verpleegkundige weerhouden ben om mee te mogen werken aan dit fantastische project. Ik kijk er naar uit om - met de nieuw opgedane kennis en de ervaring die ik heb na 30 jaar kritieke diensten - aan de slag te kunnen gaan in het zorgcentrum."

Dirk Van Hoof, forensisch verpleegkundige

"Slachtofferhulp in het zorgcentrum gaat gepaard met een complexe administratieve flow. Ik ben al sinds de voorbereidingen betrokken bij het centrum zodat ik helemaal mee ben in het verhaal. Ik heb ook de opleidingen mee gevolgd zodat ik exact weet hoe onze werking eruit ziet. De bezoeken aan de andere zorgcentra leverden veel praktische tips en een uitgebreid netwerk op. Intussen ben ik druk bezig met het voorbereiden van onze opening."

Inge Briers, secretariaal medewerker

"Als de vordering afgeleverd is, kan het forensisch onderzoek starten. Dit gebeurt aan de hand van een stappenplan, in combinatie met een uitgebreide vragenlijst. Bij minderjarigen zullen de stalen altijd afgenomen worden door een pediater."

"Vervolgens gaat het slachtoffer, indien gewenst, naar de zedeninspecteur van de politie voor het verhoor. Hiervoor is er een speciale ruimte voorzien in het centrum. Er zijn 50 zedeninspecteurs in Limburg die in duo's van twee voor permanentie zullen zorgen. Als de zedeninspecteur klaar is, gaat het slachtoffer terug naar de forensisch verpleegkundige voor het afsluitend gesprek en het regelen van de nazorg."

"In het zorgcentrum is ook een rustkamer en een douche beschikbaar voor slachtoffers. Ze krijgen nieuwe kleren en iets te eten als ze dit wensen."

De hulp stopt niet wanneer het slachtoffer vertrekt. Welke nazorg is er voorzien?

Liesbet Paulissen: "Van zodra het slachtoffer naar huis gaat, start het casemanagement. Elk slachtoffer wordt de dag na de aanmelding opnieuw opgebeld om te horen hoe het ermee gaat en om de verdere afspraken in herinnering te brengen, o.a. met de psycholoog en voor de medische opvolging. Het slachtoffer wordt opnieuw opgebeld na een week, na 2 weken, na 3 weken, na 1 maand, na 2, 3, 4 en 5 maanden. Tot slot ook na 6 maanden want tot die tijd

kunnen slachtoffers een klacht neerleggen bij de politie. Ook steunfiguren van het slachtoffer kunnen psychologische ondersteuning krijgen."

Welke instroom verwachten jullie?

Liesbet Paulissen: "We kunnen dit zeer moeilijk inschatten. Op basis van cijfers uit de literatuur en het huidige aantal slachtoffers in Limburg zouden we op termijn 1000 slachtoffers per jaar verwachten."

Dr. Van Asbroeck, waarom heb jij je kandidatuur gesteld om mee dit zorgcentrum uit te bouwen?

Dr. Pieter Jan Van Asbroeck: "Ik hou van uitdagingen naast de urgentiegeneskunde 'op zich', zeker als je er maatschappelijk veel mee kan betekenen. De voorbereiding van het dossier heeft ons veel tijd en energie gekost maar we zijn zeer tevreden dat het centrum aan ZOL werd toegewezen."

Heb je zelf ervaring als urgentiearts met slachtoffers van seksueel geweld?

Dr. Pieter Jan Van Asbroeck: "Op de dienst Spoedgevallen zien we geen slachtoffers, ze worden op dit moment immers onmiddellijk verwezen naar de verloskamer. Maar in UZ Leuven, waar ik onder andere ben opgeleid als urgentiearts, waren wij ook verantwoordelijk voor forensische geneeskunde. Slachtoffers van verkrachtingen, en slagen en verwondingen kwamen bij ons terecht."

Blijft het maatschappelijk taboe rond seksueel misbruik groot?

Dr. Pieter Jan Van Asbroeck: "Wat we zien is maar het topje van de ijsberg. Ik sta als urgentiearts/vrijwilliger op de medische post van verschillende festivals en daar trek ik soms mijn ogen open over wat er allemaal gebeurt. We zien zeker af en toe mensen die ongewild geïntoxiceerd worden, met alle gevolgen van dien. Zo hebben we onlangs op een festival een groep meisjes op de hulppost binnengekregen met een GHB-intoxicatie. Het was vermoedelijk een barman die dit in hun drankje deed. Goed dat er een vriendin was die dit in de gaten had, anders was er misschien een meisje meegenomen. Achteraf herinneren geïntoxiceerde slachtoffers zich vaak bijna niets tot helemaal niets meer. De aangiftebereidheid van deze groep is vaak heel beperkt. Ze schamen zich of voelen zich schuldig."

"Er is heel veel seksueel geweld dat niet wordt aangegeven. Bij mannelijke slachtoffers, weliswaar een veel kleinere groep, is de aangiftebereidheid nog kleiner. En dan is er natuurlijk de hele LGBTQIA+ gemeenschap die kwetsbaarder is en vaker slachtoffer is van seksueel geweld."

Wat hielden de voorbereidingen voor jou in als medisch coördinator?

Dr. Pieter Jan Van Asbroeck: "Het merendeel van de voorbereidingen hebben we in teamverband gedaan

Elien d'Hoore,
psycholoog

Lieze Daemen,
psycholoog

Babet Nulens,
psycholoog

Goele Schuermans,
psycholoog

"Als psychologen van het zorgcentrum zullen we slachtoffers en/of hun naaste omgeving een luisterend oor bieden binnen een veilig kader. We geven ondersteuning, informeren over normale reacties op een stressvolle gebeurtenis en adviseren hoe hiermee om te gaan. In samenspraak met het slachtoffer starten we een psychologische begeleiding op, in functie van de noden en behoeften."

of via overleg. Mijn grootste opdracht was het opstellen van de protocols en de opname ervan in ons elektronisch patiëntendossier HiX."

"Ik heb hiervoor nauw samengewerkt met andere collega's. Ik denk hierbij aan de gynaecologen drs. Tinne Mesens en Caroline Van Holsbeke, gastro-enteroloog dr. Mathieu Struyve (hepatitis), pediater dr. Wim Arts, infectiologen/geriaters drs. Joris Meeuwissen en Nele Czech (HIV, Soa's) en tot slot uroloog dr. Thomas De Sutter en psychiater dr. Jef De Bie. Het is fijn om te zien hoe groot het enthousiasme van iedereen is om hier aan mee te werken. Daarnaast is er ook een samenwerking met UZ Leuven."

"We zijn heel tevreden met het resultaat. We zullen in Limburg beschikken over het mooiste zorgcentrum van Vlaanderen. We nemen onze intrek op de vierde verdieping in een zeer mooie infrastructuur, met veel licht en een prachtig uitzicht op het bos. We hebben ook veel tijd gestoken in de inrichting. Slachtoffers zullen er goed ontvangen worden maar ook voor medewerkers wordt het aangenaam om er te werken." ■

*Het zorgcentrum is bereikbaar vanaf 27/2/23, 14u op het telefoonnummer 089 808 100.
website: [zol.be/zsg](https://www.zol.be/zsg) (vanaf 27/2)*

Welke zorg kan een slachtoffer en een steunfiguur krijgen in het Zorgcentrum na Seksueel Geweld?

In het Zorgcentra na Seksueel Geweld kan een slachtoffer de volgende zorg krijgen:

- **Medische zorg:** zowel verzorging van verwondingen en letsels als onderzoeken en behandeling van allerlei fysieke, seksuele of reproductieve gevolgen.
- **Psychische zorg:** de eerste psychische zorgen alsook verdere begeleiding bij de Zorgcentra na Seksueel Geweld-psycholoog.
- **Een forensisch onderzoek:** het vaststellen van letsels, onderzoeken van sporen van de pleger, verzamelen van bewijsmateriaal indien een slachtoffer klacht wil neerleggen.
- **Klacht neerleggen** bij de politie indien gewenst, met behulp van speciaal opgeleide zedeninspecteurs.
- **Opvolging nadien:** zowel medische opvolging voor eventuele medicatie of voor letsels, als psychische opvolging bij het verwerkingsproces.

De zorg gebeurt door speciaal daarvoor opgeleide forensisch verpleegkundigen die samenwerken met en ondersteund worden door specialisten als urgentieartsen, gynaecologen, urologen, pediaters, geriaters, psychiaters en speciaal hiervoor opgeleide psychologen. Steunfiguren die meekomen met een slachtoffer kunnen zelf ook terecht bij de forensisch verpleegkundige voor eerste opvang, uitleg en advies.

Meer info: <https://www.seksueelgeweld.be/zorgcentra-na-seksueel-geweld-wat-voor-wie-waar>